

SPORDA SOSYAL BÜTÜNLEŞME ÖLÇEĞİ (SSBÖ) GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Baki YILMAZ *

Ünal KARLI **

A. Azmi YETİM *

ÖZET

Bu çalışmanın amacı sporun sosyal bütünleşme üzerindeki etkisini değerlendirmede kullanılacak bir ölçek geliştirmektir.

Çalışmanın örneklem grubunu Ankara'da bulunan üniversitelerde (Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi) okuyan ve doğa sporlarına aktif olarak katılan lisans ve yüksek lisans öğrencileri oluşturmuştur. Dağıtılan toplam 500 ölçekten doğru olarak doldurulmuş 406 (230 erkek, 176 bayan) adedi değerlendirilmeye alınmıştır.

Veri toplama aracı olarak Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği (SSBÖ) kullanılmıştır. Birinci bölümü katılımcıların kişisel özelliklerini sorgulayan ifadeler oluştururken ikinci bölümü katılımcıların spora katılımları sonucunda elde ettikleri kişisel, sosyal, psikolojik, fiziksel ve bütünleşme gibi kazanımların değerlendirildiği 32 madde oluşturmaktadır. Maddelerin değerlendirilmesinde 5-puanlı Likert tipi ölçek kullanılmıştır (1= kesinlikle katılmıyorum; 5= kesinlikle katılıyorum).

Verilerin istatistiksel analizinde ölçeğin alt boyutlarını ortaya çıkarabilmek için keşfedici faktör analizi uygulanmış ve keşfedici faktör analizinde varimax eksen döndürmeli temel bileşenler analizi yöntemi uygulanmıştır. Anketin iç tutarlılığını test etmek için keşfedici faktör analizi sonucunda belirlenmiş olan alt boyutlara ve toplam ölçeğe Cronbach's Alfa iç tutarlılık testi uygulanmıştır.

Varimax eksen döndürmeli temel bileşenler analizi sonucu özdeğeri 1'den yüksek 7 faktör tespit edilmiştir. Tespit edilen faktörlerin ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyans %60.37'dir. Birinci faktör 9., 10., 11., 16., 17., 18. ve 20. maddelerden, ikinci faktör 19., 21., 22., 25., 26., 27. ve 28. maddelerden, üçüncü faktör 2., 12., 13., 14. ve 15. maddelerden, dördüncü faktör 29., 30., 31. ve 32. maddelerden, beşinci faktör 1., 4., 7. ve 8. maddelerden, altıncı faktör 6., 23. ve 24. maddelerden ve yedinci faktör 3. ve 5. maddelerden oluşmuştur. Faktörlerin Cronbach's Alpha iç tutarlılık değerleri birinci faktör için 0.80, ikinci faktör için 0.82, üçüncü faktör için 0.80, dördüncü faktör için 0.82, beşinci faktör için 0.71, altıncı faktör için 0.75 ve yedinci faktör için 0.55 olarak tespit edilmiştir. Toplam ölçeğin Cronbach's Alpha iç tutarlılık değeri ise 0.91 çıkmıştır.

Sonuç olarak yapılan araştırmanın analizleri; Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği'nin sporun, sportif aktivitelere katılan insanlara sosyal bütünleşme anlamında sağladığı katkıları ölçme ve değerlendirmede kullanılabilir bir ölçek olduğunu ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Spor, Sosyal Bütünleşme, Doğa Sporları

Geliş tarihi: 12.04.2006; Yayına kabul tarihi: 04.06.2007

* Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu, ANKARA

** Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Bölümü, ANKARA

RELIABILITY AND VALIDITY STUDY OF SOCIAL INTEGRATION IN SPORTS SCALE (SISS)

ABSTRACT

The purpose of this study is to develop a scale which will be useful in the analysis of sports social integrative effect on the sport participants.

The subject group of this study was composed of under-graduate and graduate university students who actively participate in nature sports and who were students of universities of Ankara (Gazi Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi). In the data collection process approximately 500 subjects were reached and truly completed 406 subjects' (230 male and 176 female) questionnaires were taken into consideration in the statistical analysis.

Social Integration in Sports Scale (SISS) is composed of two main part. First part of the scale was consisted of items seeking demographic information from the participants and second part was composed of 32 items questioning the personal, social, psychological, physical and integrative benefits gathered from sport participation. In the evaluation of the items 5-point Likert type scale was used (1= completely disagree to 5= completely agree).

In the statistical analysis of the data exploratory factor analysis was conducted to identify the sub-factors of the scale. In exploratory factor analysis, principal component analysis with varimax rotation test was applied. To identify the questionnaire items internal consistency Cronbach's Alpha internal consistency test was conducted to the sub-factors and to the total questionnaire.

As a result of principal component analysis with varimax rotation, 7 factors, eigen values over 1, were identified. The variance explained by these factors was 60.37%. Items 9., 10., 11., 16., 17., 18. and 20. composed the first factor, items 19., 21., 22., 25., 26., 27. and 28. composed the second factor, items 2., 12., 13., 14. and 15. composed the third factor, items 29., 30., 31. and 32. composed the fourth factor, items 1., 4., 7. and 8. composed the fifth factor, items 6., 23. and 24. composed the six factor, and items 3. and 5. composed the seventh factor of the scale. The Cronbach's Alpha internal consistency values of the first factor was 0.80, second factor's value was 0.82, third factor's was 0.80, fourth factor's alpha value was 0.82, fifth factor's was 0.71, sixth factor's alpha value was 0.75 and seventh factor's alpha value was 0.55. Total scale's Cronbach's Alpha internal consistency value was 0.91.

As a result, the analysis of this study revealed that Social Integration in Sports Scale (SISS) will be helpful as an instrument for subsequent researches which will evaluate sports contribution to the social integration of people participating in sports activities.

Key words: Sports, Social Integration, Nature Sports

GİRİŞ

İnsanlar yaşamlarını toplumsal ilişkiler sistemleri içerisinde sürdüren toplumsal varlıklardır⁽¹³⁾. Toplum ise sürekli bir olgudur. Bireyler zaman içinde toplumu terk etseler bile toplum yine de belirgin özellikleriyle kendini devam ettirir ve sahip olduğu özellikleri sosyalleşme yoluyla yeni bireylere aktarır⁽¹²⁾.

Her insan, biyolojik bir organizma olduğu kadar toplumsal bir varlık, bir kültürün taşıyıcısı ve içinde yaşadığı toplumun bir ürünüdür. Şüphesiz, toplum da kültür de ancak insan davranışlarıyla kendilerini gösterir ve bu davranışlar sayesinde var olurlar. Tüm bireyler bir grup içinde doğarlar ve toplumsal niteliklerini bu gruplarda kazanırlar. Bir toplumun yaşam biçimiyle, o toplumda yaşamak için gereken bilgilerle, değerler, gruplar aracılığıyla bireye aktarılır. Bu bilgi ve değerlerin

benimsetilmesiyle birey, belirli bir toplumun üyesi olma özelliği kazanır⁽¹⁹⁾. Toplumun üyesi olan birey bu karşılıklı ilişkiler sayesinde sosyalleşmektedir.

Sosyalleşme; bireyin ya da bireylerin içinde bulunduğu sosyal grubun değer ve normlarını öğrenerek ya da öğrenme çabasında bulunarak, o sosyal grupta kendine düşen sosyal rolleri yerine getirmesini sağlayacak bilgi ve davranışlara sahip olması ve ait olduğu sosyal gruba uyum göstererek aktif bir üyesi haline gelme sürecidir⁽⁶⁾.

Sosyalleşme ailede başlar, sonra arkadaş çevresi, okul çevresi olarak genişleyerek hayatın her döneminde devam etmektedir. Sosyalleşen birey diğer bireylerle ilişki kurarak sosyal bir grup meydana getirmektedir.

Sanayi devrimiyle toplumların sosyal yapılarında meydana gelen büyük değişiklikler, kendilerini toplumların bilimsel olarak incelenmesine adanmış sosyologların dikkatini bütünleşme üzerine çekmiştir⁽⁶⁾.

Birleşmek, kaynaşmak, birlik, ahenk ve denge içinde bulunmak, yekvücut olmak gibi manalara gelen ve batı dillerindeki "Integration" ın karşılığı olan "bütünleşme" sosyolojide, toplumdaki küçük ya da alt gruplar, topluluklar, menfaat birlikleri, müesseseler gibi sosyal yapının çeşitli unsurları arasındaki tamamlama ve kaynaşma durumunu ifade etmektedir^(3,4,8).

Sosyal bütünleşme ise; bir cemiyette maddi ve manevi kültür unsurlarının bir araya gelerek bir mana ifade edecek ve işleyen bir bütün meydana getirecek tarzda birbirlerini tamamlamalarıdır⁽²⁾. Durkheim, sosyal bütünleşmeyi sosyal kontrol ve destek formatında, stresi, intiharı ve diğer problemleri doğrudan etkileyen bir etken olarak görür⁽¹⁸⁾.

Sporun gün geçtikçe popülerliğinin artması, değişik alanlarda çalışan insanların ilgi duyduğu bir uğraş haline gelmesi sporun gerçekten bir toplumsal olgu olduğunu göstermektedir.

Spor geçmiş tarihten günümüze kadar sosyal bütünleşme işlevini yerine getirmektedir.

Yaklaşık olarak dört bin yıldan eski bir geçmişe sahip olan Çin'de imparatorların zaman zaman halkı bir arada tutmak ve halkın enerjisini faydalı işlere yöneltmek için spor hareketlerini kullandığı görülmektedir. Bir ara dağılmış olan Çin birliğini yeniden kuran imparator Ts'in (Chin) (M.Ö. 221-206) devrinde silahların toplanmasıyla halkın mücadele tutkusu, güreşle giderilmiş, halk güreşe yöneltildiği⁽²⁾. Bir anlamda spor yoluyla halkın birliği sağlanmıştır.

Papa II. Jean Paul: "spor aslında bir eğlence değildir, bu yöndeki çabaların insanlık için çok ciddi bir konu olduğunu insanlara inandırmak için çalışmalısınız. Spor, dinlerin, inançların, her çeşit insanca özelliklerin ayrılıklarını ortadan kaldıran, insanları birleştiren bir semboldür"⁽⁷⁾, diyerek sporun bütünleşme üzerinde ne kadar etkili olduğunu vurgulamıştır.

Her ülkenin kendine has gelenek ve göreneklerini yansıtan spor branşları vardır. Ülkemizde de geleneksel olarak düzenlenen ve 600 yılı aşan bir mazisi olan tarihi Kırkpınar yağlı güreşleri, asırlardır değişik yöre ve bölgelerden insanımızı bir araya getirmektedir. "Bu güreşlerin her

sene yinelenen bir süreklilik özelliği vardır. Bu sürekliliği sağlayan gelenekselliğidir. Toplumun her kesiminden katılan insanlar, sosyal dayanışma ve kaynaşmanın en güzel örneğidir. Bu yönü ile güreşler moral ve dinamizm açısından önemlidir. Bu güreşlerde seyredenlere ve güreşenlere davranış örnekleri göstererek, yaşadığı Türk milleti ile kaynaşmasını sağlamak için şartlandırmalar da verilmektedir. Her şeyden önce yaşadığı Türk milletinin ananelerini, milli ve dini duygularını sembollerini (Bayrak, mehter ve milli marşlarımız, mitolojimizdeki kahramanlar, tören ve merasimler) ahlaki değerlerini ve kültürünü birlikte yaşatmaktadır. Toplumsal duygular uyarılarak bireyi toplumla bütünleştirmekte, toplumsallaştırmakta ve toplumu bir bakıma eğitmektedir. Kültürün gelecek nesillere ulaşmasını sağlayarak milli kimliğimizi kazandıracı işlevi de yerine getirmektedir⁽⁹⁾.

Sporun sosyal bütünleşmeye katkısı ile ilgili yurt dışında yapılan çalışmalara karşın farklı bir kültür yapısına sahip olan ülkemizde şu ana kadar sporda sosyal bütünleşmeye ilgili ölçüm aracı kullanılarak yapılan bir çalışmaya rastlanamamıştır. Türkiye'deki literatüre bakıldığında başka alanlardaki sosyal bütünleşme ile ilgili çalışmaların azlığı dikkati çekmektedir. Var olan çalışmalar ise genellikle dinin⁽¹⁵⁾, göçün⁽¹¹⁾, siyasetin⁽⁵⁾, sivil toplum örgütlerinin⁽²⁰⁾ ve eğitim sisteminin sosyal bütünleşmeye etkisi⁽¹⁾ şeklindedir. Ancak son yıllarda insan yığınlarını arkasından sürükleyen spor olaylarının, sosyal bütünleşme ile ilişkisini araştıran çalışmaların eksikliği göze çarpmaktadır. Yine literatür araştırıldığında bu konunun ele alınabilmesi için gerekli olan bilimsel ölçüm aracının yokluğu da ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, bu çalışmanın amacı sporun sosyal bütünleşmeye olan katkısının değerlendirilebileceği çalışmaların yapılabilmesi için gerekli olan ölçüm aracını geliştirmektir.

YÖNTEM

Örneklem

Bu çalışmanın örneklem grubunu Ankara'da bulunan üniversitelerde Gazi Üniversitesi (n=144, %35,5), Hacettepe Üniversitesi (n=113, %27,8), Ankara Üniversitesi (n=28, %6,9), Orta Doğu Teknik Üniversitesi (n=100, %24,6), Bilkent Üniversitesi (n=21, %5,2) okuyan ve doğa sporlarına aktif olarak katılan üniversite öğrencileri oluşturmuştur. Katılımcıların %9,4'ü (n=38) hazırlık sınıfında, %17,5'i (n=71) 1. sınıfta, %22,7'si (n=92) 2. sınıfta, %19,2'si (n=78) 3. sınıfta, %14,3'ü (n=58) 4. sınıfta, %3,7'si (n=15) 5 ve 6. sınıfta ve %13,3'ü (n=54) lisansüstü eğitimi sürdüren üniversite öğrencilerinden oluşmuştur. Dağıtılan toplam 500 ölçekten 430 adedi geri dönmüştür ve bunların içinden doğru olarak doldurulmuş 406 (230 erkek, 176 bayan) adet ölçek değerlendirilmeye alınmıştır. Katılımcılara üniversitelerin doğa sporları kulüpleri aracılığıyla ulaşılmış ve ölçek araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmiş olan öğrencilere dağıtılmıştır.

Ölçüm Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği (SSBÖ) kullanılmıştır. Araştırmada dağıtılan anketin birinci bölümünü katılımcıların kişisel özelliklerini sorgulayan

ifadeler oluştururken, ikinci bölümü katılımcıların spora katılımları sonucunda elde ettikleri kişisel, sosyal, psikolojik ve fiziksel kazanımların değerlendirildiği 34 maddeden oluşan sporda sosyal bütünleşme ölçeği oluşturmuştur. Maddelerin değerlendirilmesinde 5-puanlı Likert tipi ölçek kullanılmıştır (1= kesinlikle katılmıyorum; 5= kesinlikle katılıyorum).

Anketin oluşturulması için öncelikle literatür taraması yapılmış ve sporun sosyal bütünleşmeye etkisi ile ilgili literatürde bulunan çalışmalardaki anketlere ulaşılmıştır^(10, 14, 17, 18). Geliştirilmiş olan anketin ilk aşaması 34 ifadeden oluşmuştur. Bu ifadelerin 21 tanesi Hall'in (2004) Yüksekokul öğrencilerinin kampus rekreasyon programları ile ilgili algılarını değerlendirdiği çalışmasından alınmıştır. Bu maddelerin Türkçeye adaptasyonunda çeviri tekrar çeviri yöntemi kullanılmıştır. İngilizce ve Türkçeye hakim alanlarında uzman 3 kişi tarafından maddelerin Türkçeye çevirisi yapılmış ve çevirilerin orijinali ile tutarlılığını sağlamak için daha sonra bu Türkçeleştirilmiş maddeler aynı kişilere tekrar İngilizceye çevirisi yaptırılmıştır. Daha sonra spor sosyolojisi ve sosyoloji alanında uzman kişilerle bir toplantı yapılarak ifadeler değerlendirilmiştir. Ancak bu soruların sporun sosyal bütünleşmeyi değerlendirmede yeterli kalmayacağı düşünülerek bahsi geçen uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda ankete 13 madde daha ilave edilmiştir.

İstatistiksel Analiz

Verilerin istatistiksel analizinde ölçeğin alt boyutlarını ortaya çıkarabilmek için keşfedici faktör analizi yapılmıştır. Keşfedici faktör analizinde varimax eksen döndürme testiyle birlikte temel bileşenler analizi yöntemi kullanılmıştır. Maddelerin faktör ayrıştırmasında madde yük değeri alt sınırı .40 belirlenmiştir. Ancak faktör analizi uygulaması öncesinde çalışmada kullanılan örneklem gurubunun yeterliliğini tespit etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin testi ve Barlett küresellik testi uygulanmıştır.

Anketin iç tutarlılığını test etmek için keşfedici faktör analizi sonucunda belirlenmiş olan alt boyutlara ve toplam ölçeğe Cronbach's Alfa iç tutarlılık testi uygulanmıştır. İstatistiksel analizde, sosyal bilimlerde veri analizinde kullanılan SPSS 13.0 paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR

Betimleyici istatistik analizi sonucunda ölçekten alınan en yüksek puanın 5,00, en düşük puanın 2,22 ve ortalama puanın ise 4,04 $\pm$ 0,44 olduğu tespit edilmiştir.

Keşfedici Faktör Analizi

Tablo 1: KMO ve Barlett küresellik testi tablosu

Kaiser-Meyer-Olkin Örneklem Yeterliliği Ölçümü		,903
Bartlett küresellik testi	Yaklaşık Ki-kare	5482,916
	sd	496
	Anlamlılık	,000

Barlett küresellik testi anlamlı ($p < .05$) ve KMO testi sonucu .90 çıkmıştır (Tablo 1.).

Tablo 2: Faktör Yükleri, Paydaşlık Oranı, Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Test maddeleri	Faktör Yükleri										Ort	Ss		
	1	2	3	4	5	6	7	Paydaşlık						
Spor Yapmak														
MADDE 9. Problemleri tespit etme yeteneğini geliştirir.	.748	.583										.677	3.96	.86
MADDE 10. Problem çözme becerimini geliştirir.	.712	.523											4.06	.85
MADDE 11. Çalışma alışkanlığı kazandırır.	.563	.585											3.80	.96
MADDE 16. Stresten uzaklaşmaya yardımcı olur.	.386	.729											4.49	.65
MADDE 17. Denge ve koordinasyonunu geliştirir.	.524	.637											4.15	.73
MADDE 18. Zamanı iyi kullanma becerimini artırır.	.582	.509											3.90	.94
MADDE 20. Birçok görevin üstesinden gelebilme becerimini geliştirir.	.512	.672											3.85	.83
MADDE 19. Güçlü arkadaşlık bağları kurmanı sağlar.													4.07	.87
MADDE 21. Grupla iş bölümü yapmada fayda sağlar.													4.15	.72
MADDE 22. Arkadaşlarıyla dayanışma içinde olmanı sağlar.													4.19	.72
MADDE 25. Arkadaşlarıyla birlikte olmanı ve iyi zaman geçirmeni sağlar.													4.35	.66
MADDE 26. Yeni insanlarla tanışmanı sağlar.													4.40	.65
MADDE 27. Birey olarak gelişmeye yardımcı olur.													4.34	.64
MADDE 28. Diğer insanlarla ortak bir şeyleri paylaşmanı sağlar.													4.38	.63
MADDE 2. Fiziksel olarak kendimi çok sağlıklı hissetmemi sağlar.		.528											4.36	.68
MADDE 12. Kilo kontrolümü sağlar.		.723											3.37	1.13
MADDE 13. Spor becerimini geliştirir.		.703											4.11	.79
MADDE 14. Vücut şeklimi korur ve zindelik sağlar.		.863											3.95	.91
MADDE 15. Fiziksel gücümü artırır.		.722											4.20	.75
MADDE 29. Farklı sınıftaki arkadaşlarımla tanışmamı sağlar.				.791									3.70	1.07
MADDE 30. Farklı kültürlerden gelen insanların bir araya gelmesini sağlar.				.809									4.20	.74
MADDE 31. Farklı ekonomik yapıya sahip insanların bir araya gelmesini sağlar.				.712									3.87	.96
MADDE 32. Farklı inançtaki insanların bir araya gelmesini sağlar.				.843									3.98	.92
MADDE 1. Öz güvenimin gelişmesine katkı sağlar.					.669								4.40	.71
MADDE 4. Grup iş birliği becerimini geliştirir.					.677								4.26	.72
MADDE 7. Bir gruba aitlik duygumu geliştirir.					.460								4.03	.90
MADDE 8. Liderlik becerilerimi geliştirmeme yardımcı olur.					.477								3.89	.94
MADDE 6. Diğer insanlara saygımı artırır.						.534							3.78	.98
MADDE 23. Bilgili, atılgan ve yardımsever olmama katkı sağlar.						.668							3.64	1.01
MADDE 24. Örf, âdet ve hukuk kurallarına uymam yönünde etki yapar.						.752							3.00	1.09
MADDE 3. Başarımın duyulmasıyla aldığım haz doruğa ulaşır.							.616						4.04	.84
MADDE 5. Macera duygumu artırır.							.676						4.24	.81
Öz değerler	9.283	2.667	2.088	1.717	1.379	1.125	.059							
Varyans %'si	29.009	8.336	6.526	5.764	4.310	3.514	3.310							
Birikimil %	29.009	37.345	43.871	49.235	53.545	57.059	60.369							

Varimax eksen döndürmeli temel bileşenler analizi sonucu özdeğeri 1'den yüksek 7 faktör tespit edilmiştir. Bu 7 faktörün ölçeğe ilişkin açıkladıkları varyans % 60.369'dur. Birinci faktör 9., 10., 11., 16., 17.,18. ve 20. maddelerden, ikinci faktör 19., 21., 22., 25., 26., 27. ve 28. maddelerden, üçüncü faktör 2., 12., 13., 14. ve 15. maddelerden, dördüncü faktör 29., 30., 31. ve 32. maddelerden, beşinci faktör 1., 4., 7. ve 8. maddelerden, altıncı faktör 6., 23. ve 24. maddelerden ve yedinci faktör de 3. ve 5. maddelerden oluşmuştur.

İç Tutarlılık

Faktörlerin Cronbach's alfa iç tutarlılık değerleri birinci faktör için 0.80, ikinci faktör için 0.82, üçüncü faktör için 0.80, dördüncü faktör için 0.82, beşinci faktör için 0.71, altıncı faktör için 0.75 ve yedinci faktör için 0.55 olarak tespit edilmiştir. Toplam ölçeğin Cronbach's alfa iç tutarlılık değeri ise 0.91 çıkmıştır.

SONUÇ

Verilere faktör analizi uygulanmadan önce KMO ve Barlett küresellik testi uygulanmıştır. Literatüre bakıldığında KMO testiyle ilgili olarak .50'den düşük değer kabul edilmeyeceğini, .50-.60 değerinin kötü, .60-.70 değerinin zayıf, .70-.80 değerinin orta, .80-.90 değerinin iyi, .90 dan büyük değer ise mükemmel olduğu görülmektedir⁽¹⁶⁾. Örneklem verilerinin faktör çıkarmak için uygun olup olmadığını test etmek amacıyla yapılan KMO testi sonuç değeri .90 çıkararak verilerin uygunluğu doğrulanmıştır (Tablo 1). Barlett küresellik testinde anlamlılık değeri .05'ten küçük ise korelasyon matrisindeki verilerin birim matrisinden farklı olduğu sonucunu verir. Birim matrisinden farklı olması, söz konusu korelasyon matrisinden faktör çıkarılabileceği anlamına gelir. Barlett küresellik testinde verinin anlamlık değerine bakılır. Anlamlık değeri .05 den küçük ise söz konusu korelasyon matrisinden faktör çıkarılabileceği anlamına gelir. Anlamlık değeri .05 den büyük ise matriste paylaşılan varyans olmadığı şeklinde yorumlanır ve sözkonusu veri yapısı için faktör analizi yapılamaz demektir⁽¹⁶⁾. Tablo 1'e bakıldığında Barlett küresellik testi anlamlılık değerinin .05'ten küçük olduğu görülmektedir.

Ölçeğin boyut yapısını belirlemek için verilere keşfedici faktör analizi uygulanmıştır. Muhtemel faktör yüklerini belirlemek için temel bileşenler yöntemi ile her maddenin sabit yük değerlerini tespit etmek için varimax eksen döndürme testi yapılmıştır.

Varimax eksen döndürmeli temel bileşenler analizi, 34 maddeden oluşan ölçeği özdeğeri 1'den yüksek 7 faktör altında toplamıştır. Maddelerin faktör ayrıştırması madde yükü alt sınır olarak belirlenen .40'a göre yapılmıştır. Ölçeği oluşturan maddelerden ikisi birden fazla faktörde yüksek yük değeri göstererek binişik madde özelliği göstermiş ve ölçekten çıkartılmış ve ölçekteki madde sayısı 32'ye düşürülmüştür. Bu sonuçlara göre birinci faktör 9., 10., 11., 16., 17., 18. ve 20. maddelerden oluşmuş ve "kişisel gelişim" boyutu olarak isimlendirilmiştir. İkinci faktör 19., 21., 22., 25., 26., 27. ve 28. maddelerden oluşmuş ve "sosyalleşme" boyutunu oluşturmuş, üçüncü faktör 2., 12., 13., 14. ve 15. maddelerle "fiziksel fayda" boyutunu meydana getirmiş, dördüncü faktör 29., 30., 31. ve 32. maddelerin bir araya gelmesiyle "bütünleşme" boyutunu, beşinci faktör 1., 4., 7. ve 8. maddelerle "psikolojik gelişim"i sorgulayan boyutu, altıncı faktör

6., 23. ve 24. maddeler "ahlaki gelişim" boyutunu meydana getirmiş ve yedinci faktörü oluşturan 3. ve 5. maddeler de "duygusal gelişim" boyutunu oluşturmuştur.

Faktörlerin Cronbach's Alfa iç tutarlılık değerleri ve toplam ölçeğin Cronbach's Alfa iç tutarlılık değeri incelendiğinde ölçeğin gerekli olan kriterleri sağladığı görülmektedir.

Sporun sosyal bütünleşmeye etkisini ölçmede kullanılacak olan "Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği"nin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri ölçeğin iç tutarlılığının yüksek olduğunu göstermiştir. Sonuç olarak yapılan analizler, "Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği" nin sporun sportif aktivitelere katılan insanlara sosyal bütünleşme anlamında sağladığı katkıları ölçmede kullanılabilir bir ölçek olduğunu ortaya koymuştur.

KAYNAKLAR

1. Abay, A. R., Cumhuriyet Dönemi Türk Eğitim Sisteminin Sosyal Bütünleşmeye Etkileri, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul, 1993.
2. Alpman, C., Eğitimin Bütünlüğü İçinde Beden Eğitimi ve Çağlar Boyunca Gelişimi, Can Matbaacılık, Ankara, 2001.
3. Bilgiseven, K. A., Sosyoloji , Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1980.
4. Bilgiseven, K. A., Genel Sosyoloji, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1976.
5. Çelik, V., Siyasi Partiler ve Sosyal Bütünleşme, Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ABD, Yüksek Lisans Tezi, Muğla, 2003.
6. Dönmezer, S., Sosyoloji, Savaş Yayınları, Ankara, 1984.
7. Enis, R.: Papa II. Jean Paul: Spor İnsanları Birleştiren, Ayrılıkları Unutturan Bir Semboldür, Milliyet Gazetesi, 01 Aralık 1979.
8. Günay, Ü., Din sosyolojisi, İnsan Yayınları, İstanbul, 1998.
9. Güven, Ö., Türklerde Spor Kültürü, Geliştirilmiş 2. Baskı, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 1999.
10. Hall, D. A., A Comparative Study of Perceptions of Participants and Non-Participants in a Campus Recreation Program on The Quality of Students' College Experiences. Unpublished Ph. D. Dissertation, University of Pacific, California, USA, 2004.
11. Oğrak, A., Göç, Sosyal Değişme; ve Bütünleşme (Güneydoğudan İzmit'e Göç Eden Aileler Örneği), Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji ABD, Doktora Tezi, Sakarya, 1998.
12. Özgüven, M., Toplum Bilimlerine Giriş, Ekin Kitabevi, Bursa, 1996.
13. Öztürk, F., Toplumsal Boyutlarıyla Spor, Bağırçan Yayınevi, Ankara, 1998.
14. Seippel, Q.: Sport, Civil Society and Social Integration: The Case of Norwegian Voluntary Sport Organizations, Journal of Civil Society, Vol. 1, No. 3, 247-265, December, 2005.
15. Sinanoğlu, F., Genç Nüfusta Toplumsal Bütünleşme Dini Hayat (Elbistan Örneği), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri ABD, Doktora Tezi, Erzurum, 2002.
16. Şencan, H., Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik, Seçkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2005.
17. Ulseth, A. L. B.: Social Integration in Modern Sport: Commercial Fitness Centres and Voluntary Sports Clubs, European Sports Management Quarterly, 4, 95-115, 2004.
18. Vilhjalmsson, R., The Integrative and Physiological Effects Of Sport Participation: A Study Of Adolescents, The Sociological Quarterly, Volume 33, Number 4, 637-647, 1992.
19. Yetim, A. A., Sosyoloji ve Spor, Yaylacık Matbaası, İstanbul, 2005.
20. Yıldırım, A., Sosyal Bütünleşme Açısından Sivil Toplum Örgütleri (Isparta Uygulaması), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji ABD, Yüksek Lisans Tezi, Isparta, 2001.